

1968

ZABELEŠKA O SPROVOĐENJU I
PRODUŽENJU UGOVORA O FULBRAJTOVOM PROGRAMU

Vlada SFRJ i SAD potpisale su 9. novembra 1964 godine Sporazum o finansiranju nekih programa u oblasti prosvete. Na osnovu ovog Sporazuma formirana je dvonacionalna Jugoslovensko-američka komisija za Fulbrajtove programe sa sedištem u Beogradu. Iz sredstava vlade SAD /tj. fondova od viškova poljoprivrednih proizvoda/ na raspolaganje Komisiji stavljeno je 800.000 dolara, odnosno 600.000.000 starih dinara /po tadašnjem kursu/, za period od pet godina. Po ovom programu dosada su /uključujući i stipendiste akademske 1967/68 godine/ 124 jugoslovenska profesora i studenata dobila stipendije za naučno-istraživački rad, odnosno post-diplomske studije u SAD. U istom periodu finansirani su putni troškovi 12 američkih studenata /stipendije za izdržavanje dodelila je jugoslovenska vlada posredstvom Komisije za kulturne veze sa inostranstvom/, i 32 američka profesora, od kojih je 18 dobilo pune stipendije, a ostali su, pošto su već predavali u Evropi, dolazili na naše univerzitete da održe po nekoliko predavanja.

Širi izbor jugoslovenskih kandidata za Fulbrajtove stipendije vrši Komisija koju je imenovao Savezni sekretar za prosvetu i kulturu, u čijem se sastavu nalaze 22 istaknuta profesora univerziteta, javni i kulturni radnici. Jugoslovenska strana se izborila da Amerikanci prihvate ovakvu proceduru pri izboru kandidata, što praktično znači da Komisija obezbeđuje jugoslovenske prioritete, kako u pogledu naučnih oblasti, tako i u pogledu ličnosti.

Izbor američkih profesora koji dolaze kao predavači na naše univerzitete vrši dvonacionalna Komisija na osnovu zahteva naših univerziteta i drugih naučnih ustanova. Interes ovih institucija za korišćenje ovog programa radi upoznavanja iskustava i dostignuća američke nauke i tehnologije očigledan je.

ugovorenog roka. Takode ugovorajemo, da je ovaj ugovorom od-
Dosada ove mogućnosti nisu u potpunosti korišćene zbog od-
sustva sistematskog i dugoročnijeg planiranja naših potreba
i pripremanja kandidata koji preko ovog programa odlaze u
SAD.

1. Imajući u vidu činjenicu da su sredstva iz kojih se
obaj program finansira deo otplate naših dugovanja vladi SAD,
kao i koristi koje naša nauka i privreda mogu imati kroz ovu
razmenu, jugoslovenski deo Komisije smatra da bi po isteku
tekućeg ugovora od pet godina, trebale produžiti njegovu
važnost za narednih pet godina.

Prilikom potpisivanja ugovora u novembru 1964., senator
Fulbrajt, sa američke strane, i Savezni sekretar za kulturu i
obrazovanje, drug. Janez Vipotnik, izrazili su u ime svojih
vlada spremnost za dugoročnu saradnju i obnavljanje ugovora po
isteku njegove važnosti.

S druge strane razumljivo je da i američka strana ima
svoje višestruke interese za nastavljanje razmene po ovom progra-
mu. Međutim, uz bolju organizaciju i koordiniran nastup jugo-
slovenskih institucija i organa, prednosti koje program pruža
drugoj strani moguće je svesti na minimum.

2. Od ugovorenih 800.000 dolara, odnosno 600.000.000 sta-
rih dinara, dosada je utrošeno 294.622.000 dinara, a
za realizaciju ovogodišnjeg programa angažovano je 161.000.000
starih dinara. pošto posle izmene kursa dinara nije izvršena
automatska revalorizacija dinarskih sredstava stavljenih na raspo-
leganje Komisiji, za sprovođenje programa poslednje godine
predviđene ugovorom /akademske 1968/69/, potrebno je dodeliti
Komisiji dodatna sredstva u iznosu od 150.000.000 starih
dinara.

Na sastanku Komisije održanom 13. oktobra ove godine,
dogovoreno je sa američkom stranom da se ovo pitanje reši
amandiranjem ugovora razmenom nota između DSIP-a i Američke
ambasade u Beogradu. Američka strana se obavezala da u naj-
kraćem roku podnese DSIP-u projekt ovog amandmana. Napominjemo
da su prema obaveštenjima DSIP-a naši finansijski organi spremni
da odobre dodatna sredstva za sprovođenje programa do kraja

ugovorenog roka. Takođe napominjemo, da je samim ugovorom određeno da se svake njegovo eventualno amandiranje vrši razmenom nota između DSIP-a i Američke ambasade u Beogradu.

3. Ukoliko se donese odluka o obnavljanju ugovora za narednih pet godina, po oceni jugoslovenskog dela Komisije, potrebno bi bilo obezbediti sredstva u visini do jedne milijarde i pet stotina miliona ~~stari~~ dinara. Sa ovim sredstvima razmena bi se mogla odvijati na sadašnjem nivou, tj. godišnje bi se slalo na studije i specijalizaciju u SAD oko 60 jugoslovenskih profesora i studenata, odnosno, u Jugoslaviju bi dolazilo 10 do 15 Amerikanaca.

Prema utvrđenoj proceduri, Jugoslovensko-američka Komisija je dužna da do 15. januara svake godine podnese predlog budžeta i projekt programa za narednu akademsku godinu, odnosno, do 15. januara 1968. Komisija mora da podnese predlog budžeta Stejt Dipartmentu za akademsku 1969/70 godinu. Prema tome, odluku o produženju i obnavljanju ugovora treba doneti do kraja ove godine.

U skladu sa postojećim ugovorom, u okviru istog perioda finansirani su neki troškovi za američkih studenata /stipendije za izučavanje detalija iz jugoslovenske vlada posredstvom Komisije za kulturne veze sa inostranstvom/, a 22 američka profesora, od kojih je 15 dolazilo prema stipendiji, a ostali su pošli za već predavali u Evropi, dolazili su naše univerzitete da učede za naučno predavanje.

U skladu sa postojećim ugovorom, u okviru istog perioda stipendije vrši Komisija koja je imenovao najveći sekretar za prosvetu i kulturu, a čiji su sastavu uključio 22 izabranika profesora univerziteta, javni i kulturni radnici. Jugoslovenska strana se izborila da američanci prihvate ovakvu proceduru pri izboru kandidata, što praktično znači da Komisija obezbeđuje jugoslovenske prioritete, kako u pogledu naučnih oblasti, tako i u pogledu likovnosti.

Imam američkih profesora koji dolaze kao predavači na naše univerzitete vrši odgovarajuće Komisija za vanova sastava naših univerziteta i drugih naučnih ustanova. Interes ovih institucija se koristi ovaj program radi opremanja iskustava i naučnog američke nauke i tehnologije obično je.